

III. Теренното изследване

Ако трябва да дам отговор на въпроса, съдържащ се в заглавието на изследователския проект, имайки предвид документалното изследване и знанието, придобито от различни източници и от собствен опит, за ромите в България и в частност в София, за процеса на интеграция на ромите, който твърдим, че протича понастоящем в България, той би бил отрицателен. Не, бих казала, процес на интеграция на ромите в българското общество и в София в частност (все още) не се случва. Такъв процес няма как да се случи, докато не пренастроим мисленето си и не приемем, че наличието на малцинство е проблем на съответното общество, а не на принадлежащите към малцинството, независимо че тъкмо те понасят бремето на малцинствения си статус. „Те“ не могат сами да се освободят от този статус. „Те“ не могат да снемат от себе си негативното белязване. „Те“ не могат да станат като нас, дори да допуснем, че неистово го желаят, защото „ние“ се отнасяме към тях като към „те“. Дори откъсналият се от „те“ индивид продължава да носи множество „белези“, по които го разпознаваме като принадлежащ на „те“: външен изглед, особен говор, местоживеене, близки...

„Ние“ обаче твърдим, че „те“ са виновните за това свое състояние: „те“ искат да живеят отделно, „те“ не могат и не искат да се освободят от „отживелиците“ и да заживеят като „нас“, „те“ не искат да учат и да работят, „те“ превръщат кварталите си в „гето“...

Искахме да разберем какво мислят „те“ – тези роми, които имат пред себе си поне хипотетичната възможност, имат биографично време да живеят по друг начин. Има ли за тях „друг“ начин на живеене? Какво е за тях животът в „ромския“ квартал? Какво е за тях излизането от него и движението в града, където живеят „другите“? Какво е за тях училището и по-общо – обра-